

סיכום מפגש שני, צוות חשיבה הוראה קשובה, 29.11.20

נושא המפגש: הבנה

השתתפו בפגישה: פרופ' ירון שור, יאיר טמיר, ד"ר אלדד שידלובסקי, שירז בר שביט, הדס עפרת, ד"ר תמי יחיאלי, פרופ' יוסי נוסבוים, יוסי פניני, אסנת כהן, ד"ר אירית כהן, ד"ר דפנה גן, ד"ר עינת גוברמן, דלית ורשבסקי

מטרת המפגש: לדון במשמעות המושג "הבנה" באמצעות הכלים של ההוראה הקשובה. באמצעות פעילות מתווכת יוצרים המשתתפים את ההבנה הקבוצתית, הייחודית לה.

הדיון על המושג "הבנה" נעשה באמצעות השיר של דוד אבידן "לרדת, לעלות". כל משתתף התבקש לכתוב בכלליות מה הוא לומד מהשיר על הבנה, לבחור מהשיר שורה שמדברת אליו, לצייר אותה ולהסביר את הציור. לאחר מכן נערך דיון בקבוצות קטנות על התובנות שעלו בעקבות הפעילות, ואלו הוצגו במליאה, בצרוף הצגת הציורים של כל משתתף. (השיר, הפעילות, והתוצרים מצורפים).

עיקרי התובנות שעלו:

- הבנה, כמו זו המוצגת במשל המערה של אפלטון, היא תמיד חלקית ובלתי מושגת.
- הבנה היא סובייקטיבית, ותלויה באופן בו היחיד תופס את הדברים.
- הבנה היא מחוץ חפץ, שמעבר לידע.
- הבנה היא דבר מצטבר. כל דור מוסיף על הידע וההבנה של הדור הקודם.
- הבנה היא אינדיבידואלית. כל אחד בונה לו בראש את ההבנה האישית שלו.
- לא ניתן לראות הבנה אלא רק את ביצועי ההבנה. יש שלוש רמות של ביצועי הבנה: הצגת הידע באמצעות מילים, ציורים וכדומה; איך אני פועל על הידע ועם הידע; לבקר את הידע וליצור בעזרת הידע הבנה חדשה. (פרקינס, הרפז).
- בכל הבנה טמונה אי הבנה. יש רמות שונות של הבנה. אנחנו מבינים משהו, וההבנה יכולה לגדול. תמיד יש אפשרות להבין עוד.
- הבנה מתחברת לידע קודם של היחיד. ככל שיש יותר חיבורים לידע קודם, כך ההבנה גדולה יותר. מפות מושגים, המעידות על חיבורים שהתלמיד עשה, הן כלי מצוין לראות הבנה.
- המושג "אינטר-סובייקטיביות" מבטא את היכולת שלנו לדבר על אותם דברים למרות שכל אחד מאתנו הוא סובייקט שיש לו את ההבנה האישית שלו.
- בהבנה יש אלמנט רגשי.

- הבנה חייבת לגעת בעצמנו : במובן של התחברות לידע קודם, בפן הרגשי, בחוויה.
- ההבנה משתנה בהתאם לנקודת המבט ולהשתנות שלנו. האדם מגדיר מחדש את מרחבי ההבנה שלו כל הזמן.
- הבנה היא שילוב של ניגודים.
- להגיע להבנה זהו תהליך בו אנו מצויים בערפל ובאי ידיעה. זהו תהליך שיש בו תסכול והוא מאוד מאתגר.
- הבנה היא חיבור של מיסטיקה ולוגיטיקה.
- כדי לדעת אם תלמיד מבין יש לשאול אותו : איך אתה מבין זאת? (ולא : מה אתה מבין).
- אין לומר : התלמיד לא הבין. יש לומר : התלמיד הבין אחרת.
- כדי לגרום לתלמידים להבין, ולהבין מה אינם מבינים, יש להבין בעצמנו מה מובן לנו ומה לא. עלינו להיות קשובים למה שהלומד מלמד אותי, ומה אני מבין ביחס להבנה שלו.

ירון התייחס לנקודות המבט השונות של המשתתפים ולהבנות השונות שלהם, שסביבן נוצר השיח בקבוצה ושיצרו הבנה ייחודית וחד פעמית של הקבוצה הספציפית הזאת. הבנה היא חיבור לעצמנו. כשיש הרבה חיבורים לעצמנו בכיתה, ומאפשרים לחיבורים השונים לבוא לביטוי, זה יוצר הבנה רבת פנים.

הבאנו שיר ולא מאמר על הבנה כי השאלה שאנחנו שואלים היא לא איך להתחבר לידע הקיים אלא **איך לאפשר לקבוצת האנשים לבטא את העוצמות שלהם ביחס למה שאנחנו לומדים**. העוצמות של האנשים באות לידי ביטוי כשמאפשרים לאנשים לבטא את עצמם, את נקודות המבט שלהם. גם בכתיבה וגם בייצוג החזותי. מושגים הם חוויה לחיים, והם מקשרים אותנו לא רק לידע אלא לעולם הפנימי שלנו.

בחלק האחרון של המפגש צפינו בקטע קצר מתוך הסדרה "גמביט המלכה" של נטפליקס בו משחקת הגיבורה משחק שחמט נגד אלוף העולם לשעבר. שאלנו את עצמנו האם יש כאן ביטוי של הבנה.

לשחקנים יש ידע רב, כללי המשחק ברורים ומוגדרים, הם נדרשים לחשיבה אסטרטגית ולהיות יכולים בו זמנית לתכנן את הצעדים שלהם ולראות את הצעדים האפשריים של היריב. יש בקטע הרבה ביצועי ידע (ע"פ הטבלה של הרפז) : יכולת לחזות תוצאות ובעקבות זאת לייצר מהלכים, ליישם ידע בהקשרים שונים, ליצור ידע על בסיס ידע, לחשוף הנחות של ידע.

ירון התייחס לכך שאם זה היה רק ידע, המומחים היו מנצחים את הגיבורה. כאן זו דוגמה ליכולת ללכת אל הבלתי צפוי, אל המקומות היצירתיים והלוא שגרתיים. זה לא עוד ביצוע, אלא ניצוץ אנושי ייחודי, היוצא אל מחוזות חדשים. זוהי הבנה.

